

1
2
3
4 **Redaksjonskomiteens innstilling til valgprogram for**
5 **Troms Arbeiderparti og Finnmark Arbeiderparti 19-23**

6
7 24.03.2019
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51

1. Innledning

Sterkere fellesskap i nord

Arbeiderpartiet tror på sterke fellesskapsløsninger. Det er sammen vi når våre mål for en samfunnsutvikling som bygger på solidaritet og gir trygghet for alle. Våre grunnverdier forplikter oss til å arbeide for at ingen skal mobbes eller bli trakassert på grunn av sin funksjonsevne, sitt språk, sin kultur, etnisitet, kjønn, religion eller seksuelle legning.

I en ny region er det viktigere enn noen gang å utvikle politikk basert på vår historie og vårt flerkulturelle særpreg. Samisk og kvensk kultur og identitet skal gjenspeiles i de livene vi lever her nord.

I en stor region vil det mer enn noen gang kreves forståelse for at alle trenger hverandre. Utvikling av byer, tettsteder og distrikter er avhengig av gjensidig forståelse og oppgavefordeling. Vi vil arbeide for å sikre at prinsippet om desentralisert struktur ivaretas.

Kommunene og regionen utgjør grunnmuren i velferdssamfunnet, med ansvar for viktig oppgaver som skole, helse, eldreomsorg, arbeidsplasser og kultur. Vi er også de sentrale utviklingsaktørene med ansvar for arealplanlegging, infrastruktur og næringsutvikling som skal skape livskraftige lokalsamfunn som kan vokse.

Vi er hjertet i nordområdene og skal være pådriver for en positiv utvikling i vår del av verden gjennom Barents- og Nordkalottsamarbeidet. Vi må synliggjøre vår unike strategiske posisjon i nord og i Arktis. De store naturressursene som ligger i havet og på land skal gi bærekraftig vekst og utvikling til fylket og være en del av nasjonens økonomiske ryggrad. Utnyttelsen av naturressursene nært oss skal gi lokale ringvirkninger gjennom nye arbeidsplasser i hele regionen.

Miljø, klima og særlig bærekraft er viktig for å imøtekomme framtidens utfordringer i samfunnet. Fellesskapet må ta ansvar for kommende generasjoner og deres muligheter for å skape gode liv. Arbeiderpartiet vil jobbe for at vi i politikken og alle samfunnsområder alltid legger til grunn «Brundtland rapporten» fra FN i 1987 sin overordnede definisjon av bærekraft, «Utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.

Arbeiderpartiets regionale politikk skal på alle samfunnsområder ta utgangspunkt i FNs bærekraftsmål i forhold til miljø, sosiale dimensjoner og økonomi. Dette programmet viser våre mål og ambisjoner på vegne av befolkningen i Troms og Finnmark for perioden 2020 til 2024.

Fylkeskommunen – samfunnsutvikler i nord - regionreformen

Arbeiderpartiet mener at oppgaver skal løses nært folk. Da trenger vi et regionalt forvaltningsnivå. Det regionale nivået skal ha sterk folkevalgt styring. Gjennom fylkeskommunen vil vi sikre gode oppvekstsvilkår, vekst og bolyst i vår egen region, på våre premisser og som ivaretar våre særtrekk.

99 Vi mener det folkevalgte regionale nivået skal ha en nøkkelrolle i å stake ut
100 kursen for regionen vår. Fylkeskommunen skal være navet som knytter sammen
101 privat sektor, kompetansemiljøer, kulturlivet og lokalsamfunnet, for å sikre en
102 positiv samfunnsutvikling.

103 Arbeiderpartiet sentralt og i de to fylkene har vært mot tvangssammenslåing av
104 Troms og Finnmark. Befolkningen i Finnmark ga gjennom folkeavstemmingen
105 klart mandat til arbeidet med å snu tvangsvedtaket. Arbeiderpartiet vil
106 gjennomføre Stortingets vedtak selv om man er uenig i det. Vi vil fortsatt arbeide
107 politisk mot Stortinget for å få opphevet vedtaket om tvangssammenslåing.
108 Finnmark og Troms skal bestå som egne valgkretser til Stortinget, som i dag.

109 Å slå sammen to fylker til ett, medfører usikkerhet og utfordringer i forhold til
110 fordeling av arbeidsplasser, politisk og administrativ beslutningsmyndighet.
111 Arbeiderpartiet garanterer at ingen skal miste jobben, eller måtte endre
112 arbeidssted som følge av regionreformen. Vi ønsker at de to fylkene skal få like
113 muligheter til politisk makt og representasjon. Derfor skal det være like mange
114 på valglista fra hvert fylke, og i et framtidig fylkesråd garanterer vi at det skal
115 være like mange fra begge fylkene.

116 Tromsø skal være det nye fylkets hovedstad, men administrativ
117 beslutningsmyndighet skal fordeles, og det skal tas særlig hensyn til Finnmark.
118 De fleste fylkeskommunale arbeidsplasser finnes utenfor Vadsø og Tromsø, slik
119 vil det også være i framtiden. Vi vil balansere behovet for å ha et organisatorisk
120 hensiktsmessig og tydelig hovedsete opp mot hensynet til å ta hele fylket i bruk.
121 Vi mener at en parlamentarisk styreform gir best grunnlag for å fordele politisk
122 og administrativ beslutningsmyndighet.

123 Dissens (): Stryke avsnittet fra linje 120 til og med 126, og erstatte med: Vadsø
124 og Tromsø skal formelt og reelt dele på å ha rollen som
125 fylkeshovedstad/hovedsete i det nye fylket. Politisk og administrativ toppledelse
126 og funksjoner skal deles likt mellom de to byene.

127 Mange er usikre på om regionreformen vil medføre endringer og reduksjon i
128 tjenestetilbudet, eksempelvis videregående skoler og kollektivtilbud.
129 Arbeiderpartiet går til valg på at den desentraliserte skolestrukturen i Troms og
130 Finnmark skal bevares. Ingen skoler skal legges ned. Vi vil også beholde dagens
131 tannhelse- og kollektivtilbud.

132 Arbeiderpartiet mener at Finnmarks innbyggere skal beholde råderetten over og
133 avkastning fra Finnmarkseiendommen. Utnevning av medlemmer til styret i
134 Finnmarkseiendommen og en eventuell utdeling av utbytte skal overføres til et
135 eget organ sammensatt av representanter oppnevnt av kommunene i Finnmark.
136 Når det gjelder Troms Kraft AS, skal selskapet ikke avhendes og utbytte skal
137 øremerkes tiltak i Troms. Dersom tvangssammenslåingen reverseres, skal hele
138 eierskapet av Troms kraft AS gå tilbake til Troms fylke.

139 Gjennom Stortingsmeldingen «Oppgaver til nye regioner» vil fylkeskommunen få
140 flere verktøy for samfunnsutvikling. Meldingen svarer på ingen måte til
141 forventningene om betydelig overføring av makt og myndighet. Arbeiderpartiet
142 vil kjempe for videre overføring av statlig ansvar og midler, slik at befolkningen i
143 Troms og Finnmark kan gis enda sterkere kontroll og myndighet over egne
144 ressurser, utvikling og egen fremtid.

145
146

Vi er en region med store ressurser som gir oss unike muligheter. For Arbeiderpartiet er det et hovedmål at det skal skapes vekst og utvikling i hele området. Fylkeskommunen skal være en motor i samfunnsutviklingen både i bygd og by.

Ungdommen er framtida, og derfor svært viktige når ny kultur og det nye fylket skal bygges. Arbeiderpartiet vil at en ambisiøs satsing på ungdom skal være gjennomgangstemaet i programmet. Vi vil videreføre og videreutvikle ungdomssatsingen etter modell av Ung i Troms.

Et trygt og anstendig arbeidsliv

Kjernen i den norske samfunnsmodellen ligger i et velorganisert arbeidsliv der trepartssamarbeidet er det mest grunnleggende særtrekket. Arbeiderpartiet vil videreføre den norske modellen med et sterkt og forpliktende innhold. Vi vil fortsette den nasjonale dugnaden for at flere skal stå i jobb gjennom et trygt og anstendig arbeidsliv for alle.

Grunnleggende velferdstjenester skal ikke privatiseres eller kommersialiseres og dagens sykelønnsordning med full lønn under sykdom skal bevares. Dagens arbeidsmiljølov må sikres og prinsippet om at alle skal ha rett til hel stilling og fast ansettelse står fast. Deltidsansattes fortrinnsrett til hel stilling etter arbeidsmiljøloven må styrkes.

Arbeiderpartiet mener at fylkeskommunen skal være en trygg og seriøs arbeidsgiver for sine ansatte. Vi skal være et foregangsfylke i IA arbeidet. Fylkeskommunen skal tilby faste og hele stillinger som hovedregel, praktisere likelønn og jobbe for reell likestilling i organisasjonen. Norske lønns og arbeidsvilkår skal ligge til grunn i all anbudskonkurranse i fylket. Arbeidstilsynet må styrkes.

Verdiene åpenhet og tillit skal ligge til grunn, og våre ansatte skal bli hørt og tatt på alvor. Vi aksepterer ikke ulovlig eller urimelig forskjellsbehandling på bakgrunn av religion, politisk oppfatning, etnisitet, hudfarge, funksjonsevne, kjønn eller seksuell orientering.

Som offentlig innkjøper har fylkeskommunen en nøkkelrolle i å bekjempe sosial dumping og svart arbeid. Vi vil bruke innkjøpsmakta og stille krav til leverandører og underleverandører om tariffavtaler, skatteattest, gode og sikre arbeidsforhold og at man har lærlinger.

Arbeiderpartiet vil:

- styrke trepartssamarbeidet i fylket og jobbe for å øke andelen fagorganiserte i fylket.
- si nei til utvidelse av ordningen med midlertidig ansettelser, søndagsåpne butikker og økt arbeidstid.
- jobbe for likelønn for sammenlignbare stillinger og mellom kjønn i fylkeskommunen og for et bedre regelverk på permitteringer.
- jobbe for likestilling i arbeidslivet ved å bekjempe svekkelse av fedrekvoten.
- bekjempe enhver form for sosial dumping.

- arbeide for at kommuner og offentlige selskaper vedtar en antikontraktørklausul med bestemmelser som begrenser bruk av underentreprenører i forbindelse med utlysning av offentlige anbud innenfor bygg- og anleggskontrakter og innenfor kjøp av varer og tjenester.
- at tillitsvalgte skal ha innsynsrett hos leverandører og bemanningsforetak ved inngåtte anbud med fylkeskommunen.
- ~~at tariffavtalene allmenngjøres.~~
- sørge for at medarbeidere gis mulighet til å videreutvikle egen kompetanse.
- utvise nulltoleranse for mobbing og trakassering i fylkeskommunen.
- stille krav om antall læringer, **tarifflønn samt kvinneandel** i større innkjøpskontrakter.

Internasjonal rolle og samarbeid

Stadig flere ser mot nord og Arktis, og Arbeiderpartiet vil utnytte det nye fylkets særskilte rolle og enestående kunnskapsmiljøer til å ta en internasjonal lederrolle for bærekraftig utvikling i Arktis. Fortrinnet vår geografiske plassering gir oss, skal også brukes aktivt for å utvikle eget fylke.

Vi skal fortsette og forsterke den gode tradisjonen med formaliserte samarbeid med våre naboland. Der det er hensiktsmessig skal vi inngå nye regionale samarbeid, eksempelvis med regioner i Asia.

Arbeiderpartiet jobber for internasjonalisering av næringsliv og kultur. Målet er at Nordkalotten skal bli den mest integrerte regionen i Europa. Mer regional autonomi i Barentsregionen vil bidra til mer næringsvirksomhet, økt mobilitet og forsterket folk-til-folk dialog mellom Norge og Russland.

Arbeiderpartiet vil:

- støtte opp under **det internasjonale og regionale Barents samarbeidet, og Barentsinstitusjonene i Kirkenes.**
- **gå i dialog med Sametinget med sikte på samisk representasjon i internasjonalt samarbeid.**
- **Gi støtte til samarbeidsprosjekter mellom norske og finske grensekommuner som forenkler hverdagen til folk**
- jobbe for enklere grensepassering nord gjennom visumfrihet og ved å utvide grenseboerbeviset til å gjelde hele befolkningen i Barentsregionen.
- utvikle standardvilkår for handel med varer og tjenester i Barentsregionen, jobbe for økt arbeidsinnvandring fra Nordvest-Russland, samt forsterke arbeidet med miljøtiltak på tvers av grensene.
- beholde den norsk-russiske skolen i Murmansk.
- opprettholde støtten til Nord-Norges Europakontor i Brussel.

Å ta vare på naturen

Det er viktig å balansere vekst og vern. I fremtiden skal det også finnes områder uten tekniske inngrep i vår natur. Vi mener at føre var-prinsippet må ligge til grunn for naturforvaltning og at kunnskapsmangel aldri skal rettferdiggjøre inngrep i viktige naturverdier. Her i regionen har vi mye vakker natur med helt særegne kvaliteter. Arbeiderpartiet i Troms og Finnmark ønsker at denne naturen skal være tilgjengelig for opplevelser for alle både i dag og i fremtiden.

241 Bruk av natur og naturressurser skal skje med respekt for berørte lokalsamfunn
242 og ta hensyn til tradisjonell samisk bruk og næringsvirksomhet.

243 Arbeiderpartiet vil oppfordre til kildesortering, undersøke mulighetene for eget
244 valgfag i videregående skole om grønne arbeidsplasser, og gi midler til
245 opprydding av plast som kommer på avveie.

246 Klimautfordringen er med på å endre og ødelegge naturen. Konsekvensene av
247 våre utslipp endrer naturen mye raskere, spesielt her i Nord-Norge. Endringen av
248 naturen gjør at økosystemene vi som mennesker nyter godt av ødelegges. Det
249 biologiske mangfoldet svekkes og vi risikerer å miste medisiner som har sitt
250 opphav i utryddede arter og tjenester. Bekjempelse av klimaendringen og
251 naturvern går derfor hånd i hånd. I noen tilfeller kan det likevel være en konflikt
252 mellom klimatiltak og naturvern. Vi mener at det er de negative konsekvensene
253 for hele menneskeheten i dag og i fremtiden som skal vurderes strengest.

254 Arbeiderpartiet vil arbeide for at den nye fylkeskommunen blir sertifisert som
255 miljøfyrtårn.

256 **Forsvaret i nord**

257 Forsvarssjefen, og senere sjefen for Hæren har vært tydelig: Forsvaret må
258 styrkes for vår egen, og for våre allierte sin sikkerhet. I særlig grad gjelder det
259 nå sjø og landmakt. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier økt militær,
260 og også styrket sivil og offentlig tilstedeværelse i Troms og Finnmark. De to
261 fylkene har lange tradisjoner som vertsfylker for den norske landmakten, og har
262 en svært sentral posisjon både politisk, geografisk og strategisk i Nordområdene.
263 Vi vil derfor jobbe for å flytte større deler av Forsvarets virksomhet til det nye
264 fylket, styrke sjø og landmakt spesielt, og gjøre det enklere og mer attraktivt for
265 ansatte i forsvaret å bli fastboende.

266 Som grensefylke mot stormakten Russland skal vi fortsette vår linje med
267 forutsigbarhet, dialog og folk-til-folk samarbeid. Vi skal skjøtte vårt ansvar som
268 NATO-alliert på en god måte, og videreføre det gode samarbeidet med våre
269 allierte. Vi vil videreføre selvpålagte restriksjoner samtidig som vi legger til rette
270 for flere øvelser og trening i det nye fylket.

271 Rollen som Norges viktigste forsvarsfylke krever et velfungerende samarbeid
272 mellom det militære og sivilsamfunnene. Derfor vil vi videreføre og forsterke
273 samarbeidet mellom fylkeskommunen og forsvarskommunene, med henblikk på
274 styrket beredskap, informasjonsdeling og koordinering.

275 I Troms og Finnmark har militært personell fra allierte nasjoner i mange år fått
276 øve, teste utstyr og materiell under særdeles krevende forhold i samarbeid med
277 norske styrker. Dette har dagens to fylker løst på en svært god måte.

278 Arbeiderpartiet vil derfor jobbe for økt alliert trening, og styrking av Forsvaret i
279 det nye fylket. Vi vil også legge til rette for at flere selskaper som leverer til
280 forsvarsindustrien kan etablere seg i fylket vårt, slik at de kan teste produkter og
281 legge større deler av sine utviklingsenheter hit.

282 **Arbeiderpartiet vil:**

- 283 • jobbe for at forsvarsbudsjettet styrkes gjennom årlig opptrapping, og
- 284 oppfylle kravet om 2% av BNP innen 2024.
- 285 • anskaffe materiell, øke antall personell og vernepliktige, og

- oppfylle NATO styrkemål for Norge innen 2024.
- arbeide for å styrke forsvarets beredskap, tilstedeværelse og kapasitet i Troms og Finnmark. Herunder blant annet: opprettholde 2. bataljonen med høy oppsettingsgrad opprette en ny mekanisert bataljon i Hæren som lokaliseres i det nye fylket.
 - anskaffe nye stridsvogner til hæren snarest, og senest innen 2024.
 - sikre dedikert helikopterstøtte til hæren med base på Bardufoss.
 - legge til rette for flere fastboende forsvarsansatte i fylket
 - ta initiativ til en dialog med Russland som kan bidra til at sanksjonene mot Russland kan heves.
 - ivareta vårt naboskap med Russland gjennom dialog og forutsigbarhet.
 - styrke sivilmilitært samarbeid mellom sivilsamfunnene forsvaret og forsvarskommunene.
 - jobbe for å legge mer alliert trening til Troms og Finnmark, men uten at det går på bekostning av nødvendig oppbygging av Hæren
 - jobbe for å flytte mer utprøving av forsvarsmateriell og utstyr til fylket
 - jobbe for at større deler av leverandørindustrien til Forsvaret etableres i Troms og Finnmark.
 - utarbeide næringsstrategier knyttet mot Forsvaret tilstedeværelse i regionen.

2. Næringspolitikk

Arbeiderpartiet vil gjennom en aktiv næringspolitikk legge til rette for et nyskapende, kunnskapsbasert, bærekraftig og klimavennlig næringsliv. Det nye fylket er rikt på naturressurser. Disse tilhører fellesskapet og utnyttelse av ressursene skal bidra til å utvikle sterke lokalsamfunn, og lokale og regionale ringvirkninger. Vi vil arbeide for bedre samhandling mellom næringsliv, virkemiddelapparat, kunnskaps- og forskningsinstitusjoner. Vi skal særlig satse på næringer hvor vi har naturgitte eller kompetansemessige fortrinn.

En aktiv næringspolitikk forutsetter satsing på forskning og at vi bygger kompetanse. En større del av virkemiddelapparatet for næringslivet må regionaliseres for å kunne bidra til utvikling i hele fylket, og vil jobbe for at den nye fylkeskommunen får et større ansvar for disse midlene.

Arbeiderpartiet mener at det har helt avgjørende betydning at både privat og offentlig sektor tar inn læringer for å sikre fagutdanningen i fylket og fremtidig rekruttering til regionens arbeidsliv. Primærnæringene skal styrkes gjennom modernisering og fokus på kvalitetsprodukter og markedsarbeid.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere næringstiltak som reduserer forurensning og klimagassutslipp.
- jobbe for økt FOU-virksomhet i Troms og Finnmark.
- jobbe for økt tilgang til risikovillig kapital ved å styrke bruken av nasjonale fond.

- at Innovasjon Norge/Arktis skal ta en større andel av toppfinansiering innenfor prioriterte næringer .
- opprette regionalt investeringsfond for prioriterte næringer.
- jobbe for å øke andelen regionale utviklingsmidler.
- bidra til kommunale næringsfond.

336 **Havrommet, fiskeri og sjømat:**

337 Havet har vært den viktigste livsnerven for Norge gjennom mange hundre år.
338 Først fiskeri og handel, i nyere tid olje, gass og fiskeoppdrett. Vår kultur,
339 identitet og velstand springer ut fra det blå element. Arbeiderpartiets holdning er
340 at fiskeriresursene tilhører fellesskapet, og skal forvaltes i evighetens
341 perspektiv.

342 Vi må høste mer fra havet for å fortsette velstandsutviklingen nasjonalt og for å
343 bidra til globale utfordringer knyttet til matproduksjon på en klode med sterk
344 befolkningsvekst og med store klimaendringer. Arbeiderpartiet mener at det nye
345 fylket rommer enorme muligheter til å utvikle havnæringene, og at Nord-Norge
346 skal få en sentral plass i det nasjonale arbeidet med bærekraftig utvikling av
347 havnæringene.

348 Fornuftig forvaltning av fiskeressursene må ha som mål å opprettholde sterke
349 bestander som gir et best mulig langtidsutbytte, stor verdiskaping og sterke
350 lokalsamfunn i hele fylket. Vi stiller oss bak dagens havressurs- deltaker-,
351 fiskesalgslagslover. Vi vil sikre en robust landindustri som kan gi stabile,
352 lønnsomme helårsarbeidsplasser i fiskeindustrien. Arbeiderpartiet vil satse
353 målrettet på markedsutvikling, nye produkter og teknologi i sjømatnæringa. Vi
354 vil sikre leveringsmulighetene for kystflåten. Differensiert flåtestruktur er
355 hensiktsmessig for å sikre fleksibilitet for både fangst- og fiskeindustriedet.

356 Båter under 11m er grunnstammen i mange kystsamfunn, og Ap er derfor imot
357 strukturering under 11 meter.

358 Fylkeskommunen som regional konsesjonsmyndighet for oppdrett skal ha økt
359 myndighet når det gjelder utvidelse eller etablering av nye konsesjoner.
360 Arbeiderpartiet mener miljømessige konsekvenser skal være avgjørende ved
361 tildeling av konsesjoner, og vi vil støtte arbeidet med å utvikle lukkede anlegg.
362 Arbeiderpartiet støtter nullvisjonen om rømming fra oppdrettsanlegg, og
363 overlevelsen må økes i settefiskfasen og sjøfasen. God Fiskehelse og fiskevelferd
364 er avgjørende for videre vekst. Arbeiderpartiet ønsker større lokale
365 ringvirkninger fra havbruksnæringen, og at lokalsamfunnene som berøres av
366 havbruksvirksomhet skal ha kompensasjon for miljømessige ulemper og
367 arealbinding.

368 **Arbeiderpartiet vil:**

- opprettholde en variert og framtidsrettet fiskeflåte som gir fleksibilitet for både fangst- og fiskeindustriedet.
- stimulere innovasjonsmiljø med henblikk på å elektrifisere fiskeflåten
- styrke teknologiske kunnskapsmiljø for utvikling av autonome fartøy
- styrke den regionale fiskeriforvaltningen.
- ta initiativ for etablering av kompetansekluser med status som Norwegian Centres of Expertise (NCE) innen havbruk og reiseliv.
- styrke muligheten for å kjøpe fartøy med kvoter tilbake til Troms og Finnmark ved blant annet å opprette et investeringsfond og å styrke fylkeskommunens rekrutteringsfond.

- kreve at Innovasjon Norges rammebetingelser endres for å kunne bistå flere med å investere i sjømatnæringen.
- kreve forutsigbarhet i rammebetingelsene ved at dagens kvoter ikke flyttes fra mindre flåtegrupper og over til større flåtegrupper.
- jobbe for mer fleksibilitet og alternative fangstmetoder og fartøybruk for dagens trålkonsesjoner.
- jobbe for et leveringspliktsystem som fungerer etter sin hensikt, at det kvantum som ligger i trålkonsesjoner med leveringsplikt i det nye fylket blir landet ved anleggene i fylket slik at vi sikrer sysselsetting og verdiskaping i de tilgodesette kystsamfunnene.
- at trålstigen endres slik at kvoter overføres fra havfiskeflåten til kystflåten og åpen gruppe.
- at ordningen med føringstilskudd økes.
- sørge for at intensjonene i Kystfiskeutvalgets innstilling følges opp i sin helhet, og at fjordfiskenemda får tilført tilstrekkelig med ressurser for å kunne ivareta sitt mandat.
- at bifangstordningen og ferskfiskbonusen videreføres og styrkes.
- at fisketiden for sjølaksefisket utvides.
- bekjempe forurensning av havplast med ambisiøse tiltak for utslippsreduksjon fra aktiviteter på land og til havs
- vektlegge oppdrettsaktørens evne og vilje til tilrettelegging for lokale ringvirkninger, tilpasning i forhold til andre interesser og minimering av miljømessige fotavtrykk ved tildeling av konsesjoner.
- støtte opp og ivareta lokaleide oppdrettsselskaper
- bidra til etablering av rømmingsberedskaps-grupper for rask fanging av rømt oppdrettslaks.
- at kommunene skal ha sin andel av vederlaget for oppdrettskonsesjoner gjennom en egen årlig arealavgift eller produksjonsavgift.
- styrke kommunenes arbeid med kystsoneplanlegging gjennom økt samarbeid med fylkeskommunen for å redusere arealkonflikter, og for å kunne belyse miljømessige konsekvenser.
- støtte forskning på miljømessige virkninger av oppdrett.
- ta i bruk flere ressurser som tang og tare.
- støtte prosjekter som tar sikte på å redusere konflikter mellom næringer, og mellom næringer og miljø.
- sikre fjordfiskerne sine leveringsmuligheter ved mottaksstasjon og ved å tillate ambulerende fiskemottak.

Reiseliv og opplevelsesbaserte næringer

Reiseliv er en av de næringene som vokser raskest i verden og i fylket vårt. Vi har muligheter til å utvikle mange nye arbeidsplasser i næringa fordi vi har fortrinn i særklasse; nordlyset, midnattssola, rike fiskeressurser, naturen, kulturminner og et rikt kulturliv. Med den økende turismen opplever vi nye utfordringer. Manglende infrastruktur og tilrettelegging er blitt en belastning for flere lokalsamfunn. **Anstendige lønns- og arbeidsforhold utfordres i stadig flere sammenhenger.** Vi vil legge til rette for at også denne næringa skal utvikle seg bærekraftig både økonomisk, sosialt og miljømessig. Derfor vil prioritere arbeidet med å utvikle bærekraftige reisemål og bidra til et grønnere reiseliv. Vi vil jobbe for flere helårlige arbeidsplasser, flere næringsnettverk i fylket for å utvikle og

429 styrke reiselivsprodukter, og tettere samarbeid mellom det offentlige og
430 nærings- og kulturaktører.

431

432 **Arbeiderpartiet vil:**

- 433 • sammen med kommunene bidra til nødvendig infrastruktur for reiselivet,
434 herunder også scooterløyper.
- 435 • jobbe for å få utredet en turistskatt som skal tilfalle kommunene.
- 436 • legge til rette for å bruke kulturminner som en del av
437 opplevelsesindustrien og utvikle eget program for bruk av kulturminner i
438 næringssammenheng.
- 439 • legge til rette for mer nettverkssamarbeid mellom reiselivsaktørene for å
440 øke verdiskapingen, kvaliteten og innovasjonsgraden på reiselivstilbudene.
- 441 • jobbe for å styrke ringvirkningene av en utslippsfri, bærekraftig og
442 miljøvennlig cruisenæring i den nye regionen.
- 443 • opprettholde støtten til Nordnorsk reiseliv og charterfondet.
444 Arbeiderpartiet vil videreutvikle charterfondet slik at det også kan benyttes
445 på kortbanenettet.
- 446 • Bidra til sertifisering av kompetanse hos lokale guider, og sikre
447 kunnskapsbasert formidling av samisk kultur.
- 448 • Arbeide for norske lønns- og arbeidsvilkår hos aktørene i reiselivssektoren.
- 449 • Utarbeide helhetlige løsninger for lovlige og bærekraftig fisketurisme.

450

451 **Reindrift**

452 Arbeiderpartiet mener reindriften er en svært viktig næring og samisk
453 kulturbærer med lange tradisjoner i Finnmark og Troms. Næringen er
454 arealkrevende og reinen må sikres nødvendige beitearealer. Det er viktig at
455 reintallet tilpasses beitegrunnet. Innskrenkinger i reindriften arealer må kun
456 skje etter at virkningene for næringen er grundig vurdert.

457 Vi vil styrke kvinners posisjon og fremme deres kunnskaper og
458 inntektsmuligheter innenfor reindriftnæringa. Arbeiderpartiet vil jobbe for
459 utjevning av inntekter og prioritere utøvere med små og mellomstore
460 driftsenheter. Reindriften og andre samiske interesser må involveres på et tidlig
461 stadium i utbyggings- og andre arealsaker for å sikre at disse blir hørt.

462 Vi vil jobbe for å løfte frem næringen som produsent av eksklusiv mat og
463 kulturopplevelser, og satse mer på reindriften som turistnæring.

464 **Arbeiderpartiet vil:**

- 465 • sikre reindrifta nødvendige arealer, og tilpasse reintallet til
466 beitegrunnet.
- 467 • ha mer målrettet og raskere uttak av rovvilt som påfører reindriften
468 skader i beite- og kalvingsområder.
- 469 • igangsette kvinnerettede tiltak øremerket og finansiert i reindriftsavtalen.
- 470 • sørge for bred og tidlig involvering av samiske interesser,
471 reindriftnæringa og andre relevante aktører i arbeidet med
472 utbyggingssaker.
- 473 • intensivere arbeidet med ratifisering av Den norsk-svenske
474 reinbeitekonvensjonen.

- arbeide for å endre regelverk for å forenkle slakting og foredling av reinkjøtt, og sørge for at dette kan gjøres lokalt.
- arbeide for å igangsette tiltak for å støtte opp om generasjonsoverganger.
- utarbeide regional plan for reindrift.
- arbeide for et service- og info kontor for å bistå reinbeitedistriktene og kommunene i arealsaker.

Landbruk

Arbeiderpartiet ønsker å gi det arktiske landbruket større oppmerksomhet. Distriktslandbruket skal bidra til sysselsetting og bosetting, samt gi grunnlag for annen relatert næringsvirksomhet. Landbruket i regionen er basert på dyrking av gras og beitebruk. Det kreves en samordnet innsats og virkemiddelbruk fra lokale, regionale og nasjonale myndigheter, for at vi skal oppnå målsettingen om å styrke og modernisere det arktiske landbruket.

Vi vil arbeide for å redusere antall rovdyrdreppte beitedyr, styrke jordvernet og legge til rette for at flere unge kan investere og etablere seg i landbruksnæringen. Industriell videreforedling av landbruksprodukter i det nye fylket, krever også at primærproduksjonen må opprettholdes. Lokale jordbruksprodukter, potet, bær og grønnsaker fra landbruket her nord har særpreg, er av høy kvalitet og er etterspurt i markedet. Spesialiteter og småskala produksjoner har store utviklingsmuligheter. Det er særlig viktig at man får på plass virkemidler og investeringstilskudd slik at det arktiske landbruket blir rustet til å møte morgendagens utfordringer.

Arbeiderpartiet vil:

- fylle opp ledige kvoter og øke produksjonen av ku- og geitemelk.
- sikre produksjonen ved meieriene og slakteriene i Troms og Finnmark.
- opprettholde kjøttproduksjonen fra saueholdet og storfe.
- øke uttaket av rovvilt som befinner seg i beiteområder for sau
- utvikle og markedsføre spesialiteter fra det arktiske landbruket
- sikre en inntektsutvikling for bøndene i nord på linje med resten av samfunnet.
- bidra til gode investeringsordninger og økte rammer til utbygging
- ta initiativ til og legge til rette for mer samarbeid mellom landbruket og reiselivsnæringen
- prioritere kompetansehevende tiltak innen landbruk og hagebruk
- bidra til forskning og utvikling (FOU) av nye førsammensetninger basert på lokalt råstoff.
- Påvirke sentrale myndigheter til å gjennomgå gjeldene soneinndelinger for støtteordninger for hele regionen.

Petroleum og mineraler

Næringsutvikling knyttet til olje- og gassnæringen i nord må bli sterkere i årene som kommer. For Arbeiderpartiet er det avgjørende at dette skal gi ringvirkninger på land. Utviklingen må komme næringslivet i Nord-Norge til gode, og bidra til økt sysselsetting og verdiskaping lokalt, regionalt og nasjonalt. All aktivitet i Nordland, Troms og Finnmark må gi ringvirkninger lokalt og vi vil at det skal stilles strenge krav om dette.

Arbeiderpartiet vil utnytte petroleumsressursene utenfor Finnmarkskysten til å styrke distriktbosetningen i den delen av fylket.

Det er viktig å legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskapning fra petroleumsaktiviteten, og at en større andel av arbeidskraften rekrutteres både lokalt og regionalt. Oljenæringen må sikres forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer.

Åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet skal foregå skrittvis. Det må legges stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer oljenæringen interesser mot annen næringsvirksomhet som reiseliv og fiskeriene. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på føre var-prinsippet og strenge krav til miljø og sikkerhet.

Arbeiderpartiet mener det er grunnlag for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter Arbeiderpartiet arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern.

Mineralnæringen ser ut til å bli en stadig viktigere næring. Arbeiderpartiet vil utnytte mineralressurser til bærekraftig vekst i hele fylket **der føre-var-prinsippet og strenge krav til miljø og sikkerhet gjøres gjeldende.**

Arbeiderpartiet vil:

- at arbeidet med petroleumsutvinning utenfor Øst-Finnmark forseres, gjennom å bidra aktivt til planlegging og tilrettelegging. Utvinning av disse ressursene skal styrke den delen av fylket.
- øke lokale ringvirkninger gjennom målrettet satsing på lokal ressursutnyttelse, nedstrømsaktiviteter, utvikling og innovasjon.
- arbeide for rekruttering av lokal og regional arbeidskraft og at virksomhetene forpliktes til å ta inn lærlinger.
- arbeide for å utvikle og beholde bredden av lokale leverandører. hjemmehørende i fylket, og styrke arbeidet med leverandørutvikling
- arbeide for at oljeselskapene splitter opp kontraktene ved større utbygginger.
- legge til rette for bedre organisering av bygg- og anleggssektoren som del av leverandørindustrien.
- at ressursene fra Johan Castberg-feltet skal ilandføres **på Veidnes i Nordkapp.**
- **Stimulere til etablering av infrastruktur for evakuering av gass i Barentshavet, som f.eks. utbygging av Hammerfest LNG eller etablering av et mini-LNG anlegg**
- utvikle et rammeverk for mineralnæringen som sikrer økonomiske ringvirkninger lokalt
- at fylkeskommunen aktivt bidrar til omforente løsninger mellom ulike interesser og rettighetshavere i spørsmål knyttet til utvinning av mineraler.
- videreforedle mineraler lokalt for å sikre regionale ringvirkninger.

Dissens (Atle Lien): Stryke fra linje 493 til 543 og erstatte med:

Det grønne skiftet

For oss i Arbeiderpartiet er nordområdene vår hjertesak. Vi skal ha lys i hver fjord, en skolegang for alle, og en levende region; også for våre fremtidige generasjoner. Dermed er det viktig å ha arbeidsplasser ikke bare for dem som lever nå, men også for dem som kommer etter oss. De siste årene har vist oss en nedgang i oljeprisen sammen med urovekkende rapporter som bekrefter menneskehetens påvirkning av klimaet og vår felles klode. Her i nord merker vi effekten av klimaendringene raskest, og da må vi også være de som er først ute med å finne de nye fornybare løsningene.

Vi anerkjenner at oljenæringen har bidratt til å gi stor velstand til lille Norge, men ser også at det ikke er en næring som er kommet for å bli. Samtidig som brønner tømmes og polisen smelter, permitteres ansatte og skaper usikkerhet for fremtiden. Arbeiderpartiet ønsker å ta fremtiden på alvor. Vi må kunne bidra til en kontrollert nedtrapping av petroleumsindustrien samtidig som våre innbyggere sikres et levebrød.

Dagens petroleumsindustri er enda viktig i årene fremover, men den må være med på en kraftig omstilling. Sammen skal vi kunne bevege oss inn i en fornybar fremtid. For å få en kontrollert nedtrapping er det viktig for oss å beholde arbeidsplassene til de som arbeider i petroleum, men uten å åpne noen felt rundt Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi skal arbeide for at dagens inntekter fra petroleum i større grad skal bidra til lokale ringvirkninger blant annet ved rekruttering lokalt og regionalt, men med større mulighet for etterutdanning og omskolering.

Det er mulig å ha flere tanker i hodet samtidig, men for å sikre at tankene varer evig ønsker vi å bevege oss bort fra petroleumsavhengighet og fokusere på næringer som fiskeri, havbruk og landbruk, samt turisme, kultur og kreative næringer.

Arbeiderpartiet vil:

- sikre at verdiskapningen både fra petroleumsindustrien og fra fremtidens fornybare næringer kommer Nord-Norge til gode.
- satse på nye grønne arbeidsplasser
- ~~arbeide for at pengene som er avsatt til petroleumsforskning i dag heller går til fornybare arbeidsplasser~~
- arbeide for et evigvarende vern mot petroleumsvirksomhet rundt Lofoten, Vesterålen og Senja.
- satse på etterutdanninger til arbeidere i petroleumssektoren samt omskolingsmuligheter for de som er på tur inn i næringen.
- delta i utredninger av linjer for fornybare næringer i videregående skole for å erstatte petroleumslinjene.

- øke lokale ringvirkninger gjennom målrettet satsing på lokal ressursutnyttelse, nedstrømsaktiviteter, utvikling og innovasjon.
- arbeide for å utvikle og beholde bredden av lokale leverandører hjemmehørende i regionen, og styrke arbeidet med leverandørutvikling.
- arbeide for at oljeselskapene splitter opp kontraktene ved større anbud.
- legge til rette for bedre organisering av bygg- og anleggssektoren som del av leverandørindustrien.
- at ressursene fra Johan Castberg-feltet skal ilandføres på Veidnes i Nordkapp
- stimulere til etablering av infrastruktur for evakuering av gass i Barentshavet, som f.eks. utbygging av Hammerfest LNG eller etablering av et mini-LNG anlegg

Energiforsyning, beredskap og bredbånd:

Arbeiderpartiet mener at god kapasitet på strøm er av avgjørende betydning i landets største fylke. Det handler om å sikre kommunikasjonslinjer, grunnlag for næringsvirksomhet, utvikling og ikke minst beredskap. Vi vil jobbe for at alle skal ha tilgang på lik forsyningssikkerhet for bredbånd og strøm i hele fylket.

NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat) som konsesjonsgiver må følge opp nettselskapene slik at utbygging av det regionale nettet foretas i tilstrekkelig omfang, med tilstrekkelig framdrift og finansiert av fellesløsninger slik at vi oppnår stabil og sikker strømforsyning uavhengig av geografisk plassering i fylket.

Med store avstander, mer ekstremvær, betydelig rasfare og stadig nye rekordtall for turistnæringen blir spørsmålet om beredskap i nord stadig mer prekært. Det handler om trygghet for både fiskeren og skituristen. Vi aksepterer ikke at innbyggerne i landets nordligste fylke har dårligere beredskap enn resten av landet. Arbeiderpartiet vil derfor jobbe for å styrke beredskapen i nord. Vi vil jobbe for etablering av en ny redningshelikopterbase i Troms for å tette beredskapsgapet mellom basene i Bodø og Banak, samt sikre god oljevernberedskap.

Arbeiderpartiet vil:

- sikre lik forsyningssikkerhet og økt utbygging for DAB, bredbånd og strøm i hele fylket.
- sikre 420-kV linje til Varangerbotn.
- jobbe for å etablere en ny redningshelikopterbase i Troms.
- arbeide for å etablere base for søk- og redning i Vardø.
- sikre en oljevernberedskap beredt til å møte fremtidige utfordringer i tett samarbeid med lokale aktører.
- sørge for at vindkraft utnyttes til lokal verdiskapning, samt støtte arbeidet med vindkraft til havs.
- Bygge flere fiberkabler for internett til små steder i hele fylket, herunder til kystradioanleggene.
- støtte opp om hydrogenprosjektet i Berlevåg.

- jobbe for å få beredskapslager for mat til Finnmark til bruk i krisesituasjoner

3. Utdanning for framtida

Fremtidas arbeidsliv vil kreve høyere omstillingsevne, flere med relevant utdanning og flere fagarbeidere. Målet vårt er at ungdommen i Troms og Finnmark skal være rustet til fremtidas arbeidsliv. Elever i videregående opplæring skal få opplæringstilbud av høy kvalitet, i moderne lokaler med gode digitale løsninger, og vi vil også samordne og opprettholde dagens ordninger for elev-PC på dagens nivå.

Arbeiderpartiet vil ta kampen mot frafall på alvor, og vil prioritere arbeidet med mental helse blant elever og mobbing. Arbeiderpartiet vil legge inn ekstra innsats for å forebygge psykiske helseplager og sørge for at unge kan få hjelp raskt. Vi vil kjempe mot mobbing gjennom vårt elev- og lærlingeombud. Gjennom forebyggende elevtjenester vil vi gi hjelp for unges hverdagsutfordringer og bidra til at flere gjennomfører. Arbeiderpartiet mener god næring er god læring, og vi vil derfor innføre skolefrokost på de videregående skolene.

Lærerne ved de videregående skolene i Troms og Finnmark har rett på en trygg arbeidshverdag. Derfor vil Arbeiderpartiet gå foran for å gi lærerne den tilliten de behøver, uten å true med tiltak som avskilting. Likevel ser vi at det behøves flere lærere for å kunne både sikre lærertetthet og fremtidig elevvekst. **Arbeiderpartiet vil arbeide for gode vilkår for etter- og videreutdanning av lærere i videregående skole.** Arbeiderpartiet vil ansette flere spesialpedagoger i skolen, for å bedre kunne se og forstå den enkelte eleven.

Innsatsen for å sørge for at flere gjennomfører må starte tidlig. Elever må få bedre oppfølging gjennom for eksempel ringing, leksehjelp og forsterket sommerskole. I tillegg må utdanningsløpet få en nærmere tilknytning til arbeidslivet gjennom hospiterings- og utplasseringsordninger, og vekstbedrifter kan brukes aktivt. Samarbeidet med kommuner og næringsliv må styrkes for å sikre praksisplasser og læreplaner. Yrkesutdanningen skal i sterkere grad enn tidligere rettes mot fag som er viktige i fremtiden og der regionen kan nytte våre fortrinn, eksempelvis opplevelser, reiseliv og sjømat.

Arbeiderpartiet mener at demokratiforståelse må starte tidlig, både i form av elevråd på den enkelte skole men også gjennom lokale ungdomsråd. Ungdom i Troms og Finnmark skal ha gode rammevilkår for å delta i samfunnsdebatten og å påvirke utviklingen i samfunnet rundt seg. Vi vil derfor sørge for at alle kommuner i det nye fylket har egne ungdomsråd, og at de folkevalgte legger til rette for at ungdom blir tatt med på beslutningsprosessene.

For å kunne ivareta et godt tilbud i hele regionen må vi slå ring om våre offentlige skoler, og unngå både privatisering og større sentralisering av den videregående skolen. Arbeiderpartiet ønsker å sikre trygghet og forutsigbarhet i skole- og linjestrukturen i fylket, og vil derfor ikke legge ned noen videregående opplæringstilbud i perioden 2019-2022, med unntak av tilbud som ikke benyttes.

709 Arbeiderpartiets mål er at alle elever på yrkesfag skal få tilbud om læreplass. Vi
710 vil invitere til en storstilt dugnad mellom fylkeskommunen, kommuner og
711 næringsliv slik at Troms og Finnmark kan bli det første fylket hvor alle
712 yrkesfagelever får læreplass. Vi vil vurdere nye stimuleringstiltak og øke andelen
713 fylkeskommunale læringer.

714

715 **Arbeiderpartiet vil:**

- 716 • styrke høyere utdanning for å sikre kompetent arbeidskraft i regionen.
- 717 • Jobbe for at universitetet skal tilby mer distribuert utdanning til distriktene
- 718 • få til samarbeid med UiT og næringslivet for opprettelse av
- 719 forskningsprosjekter ved flere videregående skoler i regionen
- 720 • at elever i Troms og Finnmark skal få et opplæringstilbud av høy kvalitet, i
- 721 moderne lokaler med gode digitale løsninger.
- 722 • motvirke privatisering av skoletilbudet.
- 723 • sørge for at hver kommune i det nye fylket har et eget ungdomsråd
- 724 • jobbe for å motvirke økning i andelen borteboende elever.
- 725 • samarbeide med kommuner og næringslivet for å sikre alle yrkesfagelever
- 726 læreplasser.
- 727 • vurdere å innføre mentor-ordning for borteboende elever.
- 728 • arbeide for å forbedre boforholdene for borteboende elever.
- 729 • tilby frokost til alle elever i den videregående skolen.
- 730 • bygge ny, sentrumsnær videregående skole i Harstad.
- 731 • fullføre tiltakene ved Hammerfest videregående skole.
- 732 • sørge for utvikling og forbedring av den nyopprettede landslinje for sjømat
- 733 i Vardø
- 734 • ansette flere spesialpedagoger i den videregående skolen.
- 735 • arbeide opp mot staten for å sikre forsvarlig lærertetthet også i
- 736 videregående skole
- 737 • sikre det psykososiale læremiljøet både for elever, læringer og lærere
- 738 • øke helsesøsterandelen på skolene.
- 739 • videreføre regionalt mobbeombud, samt elev- og lærlingeombud.
- 740 • se på mulighetene for å innføre vekslingsmodell på alle yrkesfaglige
- 741 utdanningsløp.
- 742 • **arbeide mot seksualisert vold i hele skoleløpet**
- 743 • opprettholde tilbudet med LOSA og videreutvikle nettbaserte læringstilbud.
- 744 • samarbeide med vekstbedrifter for å sikre ungdom og unge voksne som
- 745 faller fra i utdanningsløpet.
- 746 • ingen videregående opplæringstilbud legges ned i perioden 2019-2022 –
- 747 unntak fra dette skal være tilbud som ikke benyttes.
- 748 • beholde de offentlige karrieresentrene i Finnmark og Troms.

749 **4. Infrastruktur og samferdsel**

750 Infrastruktur knytter folk og næringsliv sammen, og skal legge til rette for
751 utvikling og verdiskaping i fylket og nordområdene. Innbyggerne i fylket vårt
752 skal kunne nyte gode veier, gode havner, godt brebånd, godt kollektivtilbud,
753 gode flyruter og et godt kraftnett. Arbeiderpartiet mener det er behov for en
754 betydelig oppgradering av eksisterende infrastruktur.

755 **Etterslep**

Arbeiderpartiet krever en ekstraordinær statlig satsning for å ta igjen etterslepet på fylkesvegnettet. Etterslep er mer enn dårlig asfalt. Det er også manglende skredsikring, dårlige tunneler, bruer og stikkrenner. Overføringen av ansvaret for fylkesvegnettet medførte dramatisk større utfordringer enn forutsatt, og fylkeskommunen klarer ikke å ta igjen etterslepet alene. En statlig innsats må på plass snarest.

Arbeiderpartiet vil:

- kreve en ekstraordinær satsing over statsbudsjettet for å ta igjen etterslepet på fylkesveiene og oppfølge kravene i tunnelforskriftene.
- prioritere opprusting av eksisterende vegnett og fast dekke på grusveier.
- gjennomføre rassikringstiltak bl.a. ved å ta i bruk moderne teknologi.
- jobbe for å få en større andel av statlige rassikringsmidler.
- gjøre ferdig veien mellom Kunes - Ifjordfjellet - Rustefjelbma («Roger Hansens vei»)
- frostsikre Pasvikveien
- gjennomføre vedlikehold av Hamningbergveien
- gjennomføre vedlikehold av veien mellom Børselv og Veidnesklubben

Kyst-til-marked, bo- og arbeidsmarkedsregioner og havner

Arbeiderpartiet mener fremtidige vegprosjekter må vurderes i lys av behovet for næringstransport samt få hensiktsmessige bo - og arbeidsmarkedsregioner. Infrastruktur som skaper forutsigbarhet og nærhet mellom næring og markeder, herunder øst-vest og på tvers av landegrensene i nord må prioriteres.

Arbeiderpartiet vil bidra til at transport av gods og personer blir mer bærekraftig. Vi blir et stort havfylke og våre havner er viktige transport- og næringsknutepunkt. Fiskeriene er avhengig av moderne og effektive havner og vi ønsker økt satsing på utbygging av fiskerihavner. Satsing på havneutvikling må ta høyde for langsiktighet, beliggenhet i forhold til havressurser, og lokalisering i forhold til internasjonale logistiktrender og samfunnsmessig langsiktig målsetninger.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere tiltak i hht. kyst til markedsstrategien i Troms og Finnmark, herunder rassikring
- følge opp vedtak om å bygge Langsundforbindelsen.
- planlegge en ny Kvaløysforbindelse og Ullfjordsforbindelse.
- stille krav om at samferdselsdepartementet umiddelbart går i gang med de varslede forhandlinger med fylkeskommunen og Tromsø kommune for å få vedtatt byvekstavtale for Tromsø kommune.
- ha mer gods over fra vei til båt, og at fylkeskommunen bør ha dette som krav i relevante anskaffelser.
- bidra til å synliggjøre havnene i nord som vestlige havnealternativer i mht. nordlige sjørute og satser på utbygging av multimodale havner
- jobbe for helhetlig forvaltning av kommunenes sjøområde, også utenfor trafikkerte (hoved- og bi-leder) områder slik at havne- og maritimepotensialet kan bli utnyttet optimal.
- øke kaikapasiteten for gods og persontrafikk, spesielt i stamnetthavnene

- kreve ekstraordinært statlig tilskudd fra 2020 for å ta igjen etterslepet på fiskerihavnene
- Jobbe for at staten tar ansvar for utbygging av stamnetthavner som har nasjonal- og strategisk betydning
- arbeide for endring av Havneloven slik at oppgaver som må løses på vegne av felleskapet blir mest mulig desentralisert, altså på kommunalt nivå.
- bidra til landstrøm i alle havner.
- beholde dagens seilingsmønster og styrke hurtigruten som transportør av folk og gods, og som reiselivsaktør.
- være en pådriver for ferdigstilling av resterende strekninger langs RV94
- jobbe for at rassikringstiltak Kløfta forseres i NTP, samt jobbe for å igangsette utbedring av E45 fra finskegrensen til Hammerfest og sørge for at den tilpasses modul-vogntog.
- være en pådriver for ferdigstilling av **Ren havn-prosjektet**, og at man får ryddet opp i miljøproblemene i Hammerfest havn etter 2 verdenskrig.
- arbeide for utbedring av farledene i fylket.

Kollektiv, gang- og sykkelvei

Fylkeskommunens viktigste redskap for å bekjempe klima - og miljøutfordringene er kollektivsatsning. Arbeiderpartiet vil ha et godt, universelt utformet, kollektivtilbud i hele fylket. Vi må se sammenhengen mellom båt, ferge, buss og fly. Hurtigbåt og buss er nav som binder fylket sammen.

I distriktene vil vi satse mer på service – og bestillingsruter. I byene skal høy frekvens og lav pris gjøre kollektivtilbudet attraktivt. Arbeiderpartiet vil gripe mulighetene byvekstavtalene gir. Gode vaner skapes tidlig. Derfor skal unge tilbys et rimelig kollektivtilbud. For å nå våre mål vil Arbeiderpartiet ta i bruk framtidens kollektivløsninger.

Arbeiderpartiet vil ta grep for å øke trafiksikkerheten i fylket, og vil satse på belyste gang- og sykkelstier, gjerne i samarbeid med kommunen. Det handler bl.a. om å sikre trygge skoleveier, slik at barn og unge i hele fylket kan komme seg raskt og trygt til-og-fra barnehage og skole.

Arbeiderpartiet vil:

- styrke kollektivtilbudet i fylket, herunder ta mer i bruk bestillings - og serviceruter i distriktene.
- styrke kollektivtransporten som går på tvers av dagens fylkesgrenser
- utvikle og bygge videre på bypakkene i Tromsø og Harstad, og Harstad, **herunder styrket kollektivsatsing.**
- utrede en Midt Troms – pakke.
- utrede GPS - baserte betalingsløsninger som alternativ til bompenger.
- utvikle videre elektrifisering av ferger og busser.
- videreutvikle tilbudet med Senja-fergene.
- videreføre ordningen med reisekortet Ungdom Total.
- utvikle arbeidet med ITS (intelligente transportsystemer) i hele fylket
- etablere flere ladestasjoner for EL-biler i Troms og Finnmark.
- bygge på trygge skoleveier i samarbeid med kommunene, herunder prioritere trafiksikkerhetstiltak som gang- sykkelsti, bussholdeplasser, gatelys, o.l.

- prioritere god frekvens og kapasitet på båtruter til øyer og veiløse samfunn.
- jobbe for universell utforming av busskur og venterom ved knutepunkter
- samordne månedskortene for ungdom på kollektivtilbud, med sikte på et rimelig tilbud.

Vår nordlige region

Regionen trenger oppgradering og styrking av de interne transportårene i landsdelen, samt transportårene mot Finland, Sverige og Russland. I tillegg må vi bygge ut knutepunktene mot verdensmarkedene. Dette krever tettere samarbeid regionalt og internasjonalt. Tilgang til jernbane er en selvfølge for næringsliv og bosetting i størstedelen av landet, men ikke i Troms og Finnmark. Jernbane vil være et godt og miljøriktig tiltak for å utvikle landsdelen og nødvendig for å nå målsetningen om en femdobling av verdiskapingen i sjømatnæringene. For oss handler det om å bygge landet. Vi kan ikke godta at vi i nord må velge mellom satsing på vei eller satsing på bane. Vi krever jernbane til vårt fylke.

Arbeiderpartiet ønsker å fjerne dagens flyseteavgift, som rammer Nord-Norge hardest. Det er ikke noe fullverdig alternativ til lufttransport for reise til eller fra, og innad i, Nord-Norge. Avgiften gjør det mer krevende for bedrifter i Troms og Finnmark å drive sin virksomhet, mens bedrifter lenger sør kan velge mellom ulike transportalternativer som f.eks tog. Arbeiderpartiet sier derfor nei til avgiften og vil heller prioritere å forsterke kortbanenettet vårt og de regionale lufthavnene.

Arbeiderpartiet vil:

- arbeide for å styrke og beste Tromsø som arktisk hovedstad i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv.
- utrede en kystriksvei i ytre Troms.
- arbeide for fortgang og prioritering av innfartsveien til Tromsø, E8
- jobbe for bygging av jernbane fra Fauske til Tromsø.
- jobbe for jernbane mellom Rovaniemi og Kirkenes.
- arbeide for å fjerne flyseteavgiften i Troms og Finnmark.
- beholde dagens kortbanenett og bedre korrespondansen på flyvninger internt i fylket, og til lavere pris
- overføre mer av transportvolum til kjøp.
- gjennomføre tiltak for å få farlige vogntog fort fra våre veier
- styrke de regionale lufthavnene, og åpne for konkurranse fra flere flyselskaper i Barentsregionen
- styrke stamflyplassene Alta, Banak og Kirkenes, og styrke flynavene i Alta og Kirkenes, herunder etablere flere internasjonale direkte flyruter til Finnmark.
- intensivere arbeidet for en snarlig bygging av ny lufthavn for Hammerfest og Kvalsund.
- sikre flyrute for passasjerer og gods fra Kirkenes og Banak til Østen
- Arbeide for at Avinor skal drifte all flyteknisk infrastruktur på kortbanenettet, for å sikre like konkurransevilkår for alle flyselskap
- Høybuktnoen flyplass sikres planlagt utvidelse

901 **5. Kultur, frivillighet og idrett**

902 Troms og Finnmark blir landets aller mest spennende kulturfylke, med et
903 mangfold av festivaler, arrangementer og kulturaktører. Fra Márkomeannu i sør
904 til Varangerfestivalen i nord-øst, får innbyggere og tilreisende oppleve kunst og
905 kultur i verdensklasse. Arbeiderpartiet vil opprettholde mangfoldet av festivaler
906 og kulturopplevelser, samt legge til rette for at nye aktører, prosjekter og
907 arrangementer kan få spire og gro.

908 For Arbeiderpartiet er kultur identitet og røtter. Opplevelser gjør at vi kjenner vi
909 lever. Kultur er kilden til å bli kjent med oss selv og hverandre, er lim mellom
910 mennesker og et viktig verktøy når det nye fylket skal bygges.

911 Vi mener både unge og gamle skal få rom til å utfolde seg og få tilbud om gode
912 kulturopplevelser, og vi vil derfor bevare viktige institusjoner som Ungdommens
913 Kulturmønstring (UKM), den kulturelle skolesekken og den kulturelle
914 spaserstokken, i tillegg til å sørge for at alle i fylket kan benytte seg av moderne
915 og tilgjengelige museumstjenester.

916 Kultur gjør livene våre rikere og gjør fylket mer attraktivt. Kultur i seg selv
917 skaper bolyst og skapertrang, og for noen også en arbeidsplass og grunnlag for
918 næringsutvikling. Derfor vil vi satse på kulturnæringene i Troms og Finnmark, og
919 legge til rette for mer samarbeid mellom nye aktører innenfor kulturfeltet,
920 næringsliv og det offentlige.

921 Frivillige og organisasjonslivet er bærebjelken i det norske kulturlivet. Uten
922 dugnadstimer, vaffelstekere, dotømmere og artistverter stopper kulturscenen
923 opp. Derfor mener Arbeiderpartiet at vi må jobbe for å sikre økt støtte til frivillige
924 lag og organisasjoner, og si nei til ordninger som vil ta vekk fordeler fra de som
925 melder seg som frivillige til festivaler og andre arrangementer.

926 Både Finnmark og Troms har lange, stolte tradisjoner innenfor en rekke ulike
927 idrettsgrener; alt fra fotball og langrenn til bryting og volleyball. Vi vil løfte
928 idretten styrke det profesjonelle, bygge opp om frivilligheten, styrke
929 rekrutteringen og gjøre idrett og kultur tilgjengelig for alle, og som synliggjør det
930 kulturelle mangfoldet i fylket.

931

932 **Arbeiderpartiet vil:**

- 933
- 934 • sikre UKM, den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken
 - 935 • jobbe for å øke statens rammetilskudd til den Kulturelle spaserstokken
 - 936 • arbeide for å få etablert et nasjonalt senter for Outsiders art i Kvæfjord og Harstad.
 - 937 • Utvikle og utvide Gigant til å bli et årlig arrangement for Troms og Finnmark.
 - 938 • styrke og videreutvikle de store kulturelle motorene i regionen som bl.a Hålogaland Teater, Arktisk Filharmoni, **Dansearena Nord** og Det Samiske Nasjonalteateret Beaivváš.
 - 939 • **at Troms og Finnmark fylkeskommune skal videreføre eksisterende avtale**
 - 940 **med Arctic Race of Norway.**
 - 941 • **støtte Finnmarksløpet og jobbe for å få det inn i Statsbudsjettet.**
 - 942 • sikre forutsigbar finansiering til festivaler og kulturarrangementer, og
 - 943 støtte opp om festivalmangfoldet i hele fylket.
 - 944
 - 945
 - 946

- sikre moderne og tilgjengelig museumstjenester i dialog med befolkningen
- jobbe for økt støtte til friville lag og organisasjoner
- at idrettsanlegg og kulturanlegg skal være for alle. Aktiviteter og anlegg som har fokus på å få alle med prioriteres
- utvikle bibliotekstjenester tilpasset den nye mediehverdagen
- styrke museenes økonomiske rammebetingelser
- sikre den Nord Norske kulturavtalen
- jobbe for å innføre incentivordning med 25 % refusjon for filmproduksjon i tiltakssonen
- Støtte og utvikle verdensarvsentrene i fylket
- Vurdere å innføre et kulturkort for ungdom i hele fylket.
- Arbeide for en økning av spillemidler øremerket til anlegg som kan sikre at Troms og Finnmark kan søke og få arrangere nasjonale og internasjonale mesterskap, herunder ishaller i for eksempel Kirkenes og Alta. Finnmark er av de siste fylker i Norge uten ishall.
- Arbeide for at idretten tilføres særskilte ressurser til integrerings- og inkluderingsarbeid.
- Videreføre eksisterende bevilgninger til idrettskretsene.
- Påse spesielt at idrettssamarbeidet i Barentsregionen tilføres søkbare ressurser

6. Tre stammers møte

Arbeiderpartiet er opptatt av å synliggjøre det samiske og det kvenske som identitetsbygger i fylket vårt. Vi vil at fylkeskommunen skal være i førersetet for å styrke både samisk og kvensk språk og kultur, både i og utenfor kjerneområdene. Vi skal arbeide opp mot nasjonale myndigheter for å få flere verktøy og midler til dette arbeidet. Arbeiderpartiet vil styrke fylkeskommunens samarbeid med den samiske og den kvenske befolkningen, deres organisasjoner og Sametinget.

Vi vil anerkjenne samisk, kvensk og norsk språk og kultur som likeverdige i fylket vårt. Vi vil løfte det samiske og det kvenske inn som naturlige deler av samfunns- og næringsutviklingen. Eksempelvis kan bruk av urfolksdimensjonen utløse ny verdiskaping ved merkevarebygging innen kultur, fiske, landbruk og reindrift.

Arbeiderpartiet vil få på plass en Regional plan for reindrift med mål om et framtidig godt samarbeid mellom reindriften og øvrige samfunnsinteresser. Herunder vil vi arbeide for et info- og servicesenter som yter bistand til reindriftnæringen i arealsaker.

Arbeiderpartiet vil:

- styrke samisk og kvensk språk og kultur.
- bidra økonomisk og politisk til å utvikle Sámi Mánáid Teahter (Samisk barneteater) til å bli en nasjonal institusjon.
- innføre forsøk med samiskspråklig sommerskole for elevene i den videregående skolen.
- anerkjenne samisk, kvensk og norsk språk og kultur som likeverdige i fylket.
- følge opp handlingsplaner for kvensk språk og kultur.

- 994 • arbeide for at elever kan velge bort sidemål til fordel for samisk
- 995 • arbeide for at elever som fullfører videregående med samisk språk skal få
- 996 tilleggspoeng ved søknad til høyere utdanning.
- 997 • vurdere en prøveordning hvor flere elever med samisk som språk kan
- 998 samles fysisk til samisk språkopplæring.
- 999 • arbeide for å beholde bokbussene.
- 1000 • sikre økonomiske vilkår for læringer innenfor tradisjonelle næringer og
- 1001 duodji.
- 1002 • videreutvikle samarbeidet med den samiske og den kvenske befolkningen,
- 1003 og Sametinget
- 1004 • styrke de samiske og kvenske festivalene i fylket.
- 1005 • Støtte etablering av et statlig finansiert kventeater

1006

1007 **7. Inkludering og integrering**

1008 Finnmark og Troms er fylker med små forskjeller mellom folk. Det er ikke
 1009 kommet av seg selv, men er et resultat av politiske veivalg. Det finnes likevel
 1010 forskjeller som vi må ta på alvor. Vi vil legge til rette for at ulike mennesker skal
 1011 få like muligheter til å leve gode liv i hele fylket. Alle skal med - uavhengig av
 1012 kjønn, sosial og etnisk bakgrunn, religion eller seksuell orientering.

1013 Det er viktig at innvandrere blir ivaretatt av den nye fylkeskommunen. Det burde
 1014 derfor jobbes for å innføre Sjøvegan-modellen på de videregående skoler i
 1015 regionen som det er relevant eller hensiktsmessig for å sørge for at alle får en
 1016 rask vei inn i det norske samfunnet. Sjøvegan-modellen går ut på at
 1017 norskopplæringen foregår på en videregående skole, hvor deltakerne blir plassert
 1018 sammen med de norske elevene. Dette fører til en kort vei fra norskopplæring til
 1019 et vitnemål fra videregående skole. Dette er viktig i det norske samfunnet.

1020 Arbeiderpartiet vil at fylkeskommunen sammen med kommunene skal arbeide
 1021 aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

1022 AP ønsker et samfunn der alle kan delta. Arbeiderpartiet vil være pådriver for
 1023 universell utforming både på kommunalt og fylkeskommunalt nivå gjennom å
 1024 styrke faglig kompetanse, sørge for økonomiske bevilgninger, utarbeidelse av
 1025 plan for universell utforming.

1026 **Arbeiderpartiet vil:**

- 1027 • sammen med kommunene utarbeide en strategi for å fremme integrering
- 1028 og inkludering.
- 1029 • øke tilskuddene til frivillige organisasjoner som jobber for bedre
- 1030 inkludering.
- 1031 • sørge for ordninger som fører til at innvandrere lærer seg språket så raskt
- 1032 som mulig.
- 1033 • utarbeide fylkets egen handlingsplan for LHBT.
- 1034 • at kommuner under 5000 innbyggere må vurderes som
- 1035 bosetningskommuner.
- 1036 • Innføre Sjøvegan-modellen på alle relevante videregående skoler i den nye
- 1037 regionen

1038

1039 **8. Gode helsetjenester i hele fylket**

1040 Arbeiderpartiet ønsker en god offentlig helsetjeneste med likeverdig tilgang
1041 på spesialisthelsetjenester over hele landet. Vi vil ha et offentlig helsevesen
1042 tilgjengelig for alle, hvor alle innbyggerne har et likeverdig helse- og
1043 omsorgstilbud, uavhengig personlig økonomi, bosted, språk og kultur. Vi sier
1044 nei til privatisering av helsetjenesten.

1045 I en landsdel med store avstander og spredt bebyggelse byr det på noen
1046 særskilte utfordringer. Utfordringene er store fordi sykehusene har vært
1047 underfinansierte over tid. Fylkeskommunenes rolle er å påvirke mot nasjonale
1048 myndigheter og tale innbyggernes sak overfor helseforetakene.

1049 Arbeiderpartiet godtar ikke at mangel på midler skal medføre et dårligere
1050 helsetilbud for innbyggerne i Finnmark og Troms. Vi er bekymret for at
1051 underfinansieringen har konsekvenser for behandlingstilbudet og
1052 akuttberedskapen. Kravene til responstid må sikre et forsvarlig akutt-tilbud.
1053 Arbeiderpartiet ønsker klarhet og bedre samarbeid mellom kommunene og
1054 spesialisthelsetjenesten. Vi vil ivareta Universitetssykehuset i Nord-Norge sin
1055 nøkkelrolle i å tilby likeverdig helsehjelp, forskning og utdanning. Arbeiderpartiet
1056 er mot sammenslåingen av UNN og Finnmarkssykehuset.

1057 Arbeiderpartiet vil sikre den offentlige tannhelsetjenesten og et likeverdig og
1058 desentralisert tannhelsetilbud. God tannhelse er god folkehelse, og det er bedre
1059 å forebygge enn å reparere. Vi vil at en større del av folks tannlegeutgifter skal
1060 dekkes av folketrygden.

1061 **Arbeiderpartiet vil:**

- 1062 • ha en sterk offentlig helsetjeneste med fokus på rekruttering og
- 1063 stabilisering av fagpersonell
- 1064 • si nei til ytterligere privatisering av spesialisthelsetjenesten.
- 1065 • arbeide for en styrking av sykehusøkonomien.
- 1066 • få på plass bedre rutiner for samarbeid/prosess mot det regionale og de
- 1067 lokale helseforetakene for endringer som påvirker innbyggernes
- 1068 helsetilbud.
- 1069 • følge opp og forbedre samarbeidsavtalen mellom Helse Nord og de
- 1070 nordnorske fylkeskommunene.
- 1071 • støtte opp om arbeidet for at UNN skal kunne tilby tjenester på linje med
- 1072 andre universitetssykehus, og ivareta deres særskilte rolle innenfor
- 1073 Helseregion Nord.
- 1074 • jobbe aktivt for å opprettholde «Finnmarkssykehuset» som eget
- 1075 helseforetak. **Dissens: Jobbe aktivt for at sammenslåingen av UNN**
- 1076 **og Finnmarkssykehuset utredes. (Ole Steinar Østlyngen)**
- 1077 • sikre og styrke akutt- og ambulanseberedskapen i by og distrikt slik at
- 1078 man er innenfor de nasjonale normene.
- 1079 • beholde lokaliseringen av ambulansehelikoptrene, også på Evenes.
- 1080 • at samhandlingen mellom nivåene i helsetjenesten styrkes gjennom
- 1081 økt bruk av IKT-løsninger.
- 1082 • at kompetansemiljøene ved sykehus/klinikkene i regionen beholdes,
- 1083 styrkes og synliggjøres
- 1084 • at sykestueplassenes funksjon må ytterligere synliggjøres og styrkes.
- 1085 • tilrettelegge helsetjenesten for den samiskspråklige befolkningen,
- 1086 herunder jobbe for å realisere samisk tolkeprosjekt.

- 1087 • at behandlingstilbudet for rusmiddelavhengige må integreres i det psykiske
- 1088 helsevernet og utbygges samtidig.
- 1089 • styrke det forebyggende arbeidet med psykisk helse, tilføre tilstrekkelig
- 1090 med ressurser og kompetanse til psykiatrien og beholde et desentralisert
- 1091 psykisk helsetilbud
- 1092 • jobbe for at helsetilbudet til kriminalitetsofre styrkes.
- 1093 • videreutvikle helsetilbudet ved helsesentrene og de distrikts medisinske
- 1094 sentrene, herunder spesialisthelsetilbudet ved klinikk Alta
- 1095 • sikre at økonomiske overskridelser ved sykehuset i Kirkenes ikke påvirker
- 1096 helsetilbudet
- 1097 • at finansieringen av utbyggingsprosjektet ved Hammerfest sykehus
- 1098 forseres.
- 1099 • sikre et godt og desentralisert tannhelsetilbud i hele fylket.
- 1100 • at tannhelse skal innarbeides i den totale helsetjenesten og finansieres av
- 1101 det offentlige.
- 1102 • ikke øke tannlegesatsene utover den generelle lønns- og prisstigningen.
- 1103 • bidra til å styrke samhandlingen mellom tannlegeutdanningen og UNN.
- 1104 • **Dissens: Jobbe for å etablere en fullverdig fødeavdeling ved klinikk**
- 1105 **Alta. Ole Steinar Østlyngen.**
- 1106 • Arbeide for å bedre kvalitet og reisetid på pasientreisene ved å benytte
- 1107 den mest effektive kommunikasjonsløsningen tilgjengelig, og ved behov
- 1108 for hotellovernatting ved sykehusbesøk skal reell kostnad ved
- 1109 hotellovernatting dekkes.

1110 Økt satsing på folkehelsearbeid

1111 Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å fremme befolkningens helse og
 1112 trivsel og forebygge psykisk og fysisk sykdom, skade eller lidelse. For
 1113 Arbeiderpartiet er utjevning av sosiale helseforskjeller den viktigste delen av
 1114 folkehelsearbeidet. Skal vi lykkes må vi senke terskelen for fysisk aktivitet og
 1115 deltakelse. Vi vil tydeliggjøre og styrke fylkeskommunens rolle som pådriver og
 1116 samordner av folkehelsearbeidet. Folkehelsearbeidet skal være gjennomgående i
 1117 fylkeskommunens arbeid og gi utslag i konkrete tiltak.

1118

1119 Arbeiderpartiet vil:

- 1120 • tilrettelegge for lavterskel infrastruktur i form av turstier og gang- og
- 1121 sykkelveier
- 1122 • tilby enkel og gratis frokost til alle elever i videregående skole
- 1123 • videreføre tildelingene til friluftaktiviteter
- 1124 • utarbeide tiltak i etterkant av den gjennomførte folkehelseundersøkelsen
- 1125 • stimulere kommunene til økt innsats for folkehelse
- 1126